

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО» (м. Одеса)
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЖИТТЄВОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
19-20 травня 2023 року

Одеса
ФОП Бєлий А.Є
2023

УДК 159.9: 37.015.3

ББК 88.4

А 43

Друкується згідно рішення Вченої ради Соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Протокол № 6 від 24.02.2023 р.)

Актуальні проблеми життєвого та професійного само-
А 43 **здійснення особистості** : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психологія самоздійснення особистості: теорія, досвід, практика» (19-20 травня 2023 р.) / відп. ред. О. П. Саннікова. Одеса : ФОП Бєлий А.Є., 2023. 168 с.

ISBN 978-617-7757-55-8

Редакційна колегія

Саннікова О. П. – *доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та диференціальної психології; відповідальний редактор;*

Василенко І. В. – *кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та диференціальної психології;*

Санніков О. І. – *доктор психологічних наук, професор кафедри теорії та методики практичної психології.*

Матеріали збірника містять результати теоретико - емпіричних досліджень, що здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів, аспірантів та науковців, які навчаються і працюють у закладах освіти України.

Для студентів, аспірантів, молодих науковців, психологів, педагогів та широкого кола зацікавлених осіб.

За зміст та помилки, що можуть зустрічатися в тексті статей, несуть відповідальність автори.

ISBN 978-617-7757-55-8

© Університет Ушинського, 2023

шлюбом на різних етапах подружнього життя. *Науковий вісник ХДУ. Серія «Психологічні науки»*. 2019. № 1. С. 223-228.

5. Сердюк Л. З. *Психологія мотивації учіння майбутніх фахівців: системо-синергетичний підхід*: [монографія]. Київ : Університет «Україна», 2012. 323 с.

6. Роєнко К. В. Психологічне благополуччя як показник самоактуалізації особистості. *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*. 2019. № 9, С. 54–61. <https://doi.org/10.31812/psychology.v9i0.3718>.

7. Ryff C.D. The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1995. Vol. 69. P. 719-727.

УДК 159.923.3

СТИЛЬОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРЕДИКТОРИ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

Санніков О. І.

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методики практичної психології,
Університет Ушинського*

Малікова Н. О.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Університет Ушинського*

Анотація. Стаття присвячена стильовим характеристикам особистості як предикторам вибору іншої професії. У роботі розглядаються структура й основні компоненти стилю вибору особистості, стилю прийняття рішень професіонала. Дається порівняльний аналіз підходів до вивчення стилів: когнітивного стилю, індивідуального стилю діяльності, стилю професійної діяльності, стилю прийняття рішень, стилю реалізації вибору особистості. Виділена рішимість як стильова характеристика індивідуальності. Наведені особливості стилю вибору в групах з домінуванням цільового настрою, докладності й гнучкості рішимості. Показане, що комбінація компонентів рішимості може утворювати тип рішимості й бути основою стилю прийняття рішень особистістю.

Наведено приклади професій в осіб із домінуванням стилю вибору особистості.

Ключові слова: рішимість, стиль прийняття рішень, стиль вибору особистості.

Постановка проблеми. Сучасний етап у вивченні проблеми індивідуальності відбиває дві тенденції. Перша реалізує побудову структурної ієрархії індивідуально-психологічних властивостей особистості й перехід до вистави індивідуальності як цілісної, неповторної й унікальної системи (системи властивостей і якостей особистості), що відрізняється своєрідністю в прийнятті рішень. Друга тенденція характеризує традиційний підхід до вивчення прийняття рішень особистістю, припускаючи системне моделювання утворюючих його компонентів на основі детального аналізу ситуації прийняття рішень і складових складного психічного процесу вибору особистості. Моделювання ухвалення рішення як продукту психологічної системи життєвого вибору особистості, її складових, по сукупності параметрів суб'єктивного відбиття стану соціального середовища, дозволяє фіксувати параметри його індивідуальної своєрідності. Психологічна система вибору особистості, ухвалення рішення в конкретній ситуації вибору професії, надає можливість відображення не тільки індивідуалізованої стратегії ухвалення рішення (сукупність застосовуваних тактик), а також стильових проявів цілісної структури індивідуальності, відбиття моделі синтезу властивостей індивідуальності й особистості. Недостатня розробленість даної психологічної проблематики й послужила джерелом проведення даного дослідження.

Сучасні дослідження прийняття рішень, проведені в останні два десятиліття, дозволили нагромадити значний обсяг даних про основні закономірності життєвого вибору особистості в різних складних умовах, що швидко змінюються й, соціальних ситуаціях (ризик, невизначеність, дефіцит ресурсів, емоційна напруженість, обмеженість часу та ін.). Проблематика прийняття рішень розглядалася в чисельних роботах з різноманітних напрямів психологічної науки. До них можна віднести аналіз особистісних детермінант прийняття рішень (Ю. Козелецький, Г. Солнцева,

Т. Корнілова); дослідження операційної структури життєвого вибору, стратегій його реалізації (С. Крутько, Д. Леонтьєв, О. Мандрикова); аналіз вибору в контексті діяльності (В. Петровський, Н. Пилипко); вивчення прийняття рішень і вибору особистості як продукту психологічної системи (Г. Балл, О. Санніков). Досліджувався також вплив зовнішніх факторів на життєвий вибір особистості: у контексті завдань, спрямованих на вибір варіантів рішення (А. Tversky, D. Kahneman, Н. Т. Wang, О. Савіна); у контексті соціальних умов розвитку (Ж.-П. Сартр, В. Франкл, О. Асмолов, В. Зінченко) та цілепокладання особистості (К. Власенко, О. Коган, Ю. Швалб) [1-3].

Разом з тим, практично відсутні дані про особливості особистісної ситуації, що ухвалює розв'язки у виборі професії, зокрема, про стильові характеристики особистості, які проявляються в різних ситуаціях вибору й відбивають її індивідуальність. До недостатньо пророблених проблем можна віднести питання залежності успішності вибору професії від рівня розвитку окремих властивостей особистості (або їх комбінацій), які беруть участь у його детермінації. До таких факторів можна віднести рішимість, яка розглядається нами як складна інтегральна властивість особистості, як стильова характеристика індивідуальності, яка також визначає стиль прийняття рішень особистістю. Під індивідуально-стильовими характеристиками особистості розуміються типові для неї особливості психологічної системи життєвого вибору, які стійко проявляються в різних формах її самореалізації (безпосередньо в активності вибору й прийняття рішень, у різних формах поведінки, діяльності, професійної діяльності й життєдіяльності). Розглядаючи рішимість у такому контексті можна припустити, що певна комбінація її ознак (показників, компонентів), що характеризує тип рішимості (домінування одного або декількох показників, компонентів), може функціонувати як формуючий стиль чинник, як стильова характеристика індивідуальності [2].

У роботах сучасних дослідників проблеми вибору розглянута складна структура рішимості, серед яких виділені такі істотні ознаки (показники) як цільовий настрій (настановний компонент), стійкість (психофізіологічний компонент) і гнучкість (компонент ергічності) у прийнятті рішень особис-

тістю [1, с. 208]. Дані показники рішимості найменш вивчені, важко піддаються прямим методам виміру, тому що мають виражений латентний період (або надмірно стислий, або необмежено тривалий). Приступаючи до дослідження, ми припустили, що позначені показники рішимості взаємозалежні з деякими індивідуально-психологічними характеристиками особистості, зокрема, з якостями волі в ситуації вибору професії. Підставою для такого припущення є дані спеціальної літератури і попередні дослідження одного з авторів [5; 6].

Метою статті є емпіричне вивчення взаємозв'язку показників рішимості з іншими індивідуально-психологічними властивостями особистості у ситуації вибору професії.

Методики й організація дослідження.

Для отримання достовірних результатів був сконструйований комплекс методик, що забезпечує досягнення поставленої мети [1]. Даний комплекс включає: процедуру «Мультидименціональні шкали рішимості» (МШР); методику «Вольові властивості особистості» (ВЯО); методику «Схильність особистості до ризику», методику «Диференціальна діагностика рішимості» (ДДР). Опис методик у даній статті ми не приводимо, вони досить повно освітлені в літературі.

Статистична обробка здійснювалася за допомогою комп'ютерної програми SPSS 13.0 for Windows. Використовувався кількісний (кореляційний) і якісний аналізи отриманих даних. У дослідженні брало участь 43 особи, що навчаються у вищих навчальних закладах м. Одеси (чоловіки й жінки віком від 24 до 47 років).

Результати емпіричного дослідження.

Аналіз статистичних характеристик показників, використаних у проведеному дослідженні вказує, що значення квадратичного відхилення значно менше середніх значень усіх показників вибірки випробуваних, але не прагнуть до нуля. Це свідчить не тільки про наявний розкид індивідуальних значень вибірки випробуваних, але також і про достатню її однорідність. Розглянемо фрагмент взаємозв'язків показників рішимості за методикою ДДР (цільового настрою, докладності і гнучкості) з показниками прийняття рішень, вибору і індивідуально- психологічними властивостями особистості (табл. 1).

Таблиця 1

**Кореляційні взаємозв'язки показників прийняття рішень,
вибору і психологічних властивостей особистості**

	Показники шкал рішимості (МШР)							
	СтР	ДвР	РфР	ОсР	СпР	АвР	АсР	НзР
TD	641**			-320*		328*	331*	350*
ThR		532**	359*	592**	-324*			307*
StR	320*							
	Показники вольових властивостей особистості (ВЯО)							
	Вдк	Інц	Ршт	Нпл	Енр	Внм	Цлс	ЗВЯ
TD		442**	693**	528**	457**	477**		539**
ThR	408**				-363*		363*	
StR		446**	352*	376*				

*Примітка: тут і далі: 1) нулі й коми не позначені; 2) * - рівень значимості $p \leq 0,05$, ** - рівень значимості $p \leq 0,01$; 3) умовні позначення показників методики «Мультидименціональні шкали рішимості»: СтР – нестримність, ДвР – далекоглядність, РфР – рефлексивність, ОсР – докладність, СпР – спонтанність, АвР – авантюризм, АсР – асертивність, НзР – самостійність; 4) показники «Вольових властивостей особистості»: Отв – відповідальність, Інц – ініціативність, Ршт – рішучість, Нст (Нпл) – наполегливість, Енр – енергійність, Внм – уважність, Цлс – цілеспрямованість, ЗВЯ – загальний показник вольових якостей; 5) показники, які вимірювались методикою «Диференціальна діагностика рішимості»: TD – цільовий настрій, RkR – ризикованість, TnR – толерантність прийняття рішення, AdR – авантюризм, AsR – асертивність, IR – незалежність, StR – догматичність, ThR – докладність.*

Найбільшу цікавість для нас при розгляді кореляційних взаємозв'язків являють виділені в аналізі наступні закономірності. По-перше, різні показники рішимості утворюють стійкі групи з різними характеристиками вибору й індивідуально-психологічними властивостями особистості, що ухвалює рішення. По-друге, кожна з розглянутих характеристик рішимості всередині показників однієї методики являє собою біполярні континууми. Такі закономірності підтверджують зазначене раніше припущення про можливість множинного опису

сукупності стильових характеристик особистості, що ухвалює рішення [2; 3, с. 103].

Аналіз різноманітності кореляційних взаємозв'язків створює умови для побудови деревоподібних структур зв'язку показників, виділених у кореляційному аналізі з їхнім наступним описом і змістовною інтерпретацією. Розглянемо їх більш докладно. Провідною характеристикою орієнтації рішимої на ситуацію вибору є *цільовий настрій* (TD). Виділені значимі додатні взаємозв'язки цільового настрою (TD+) з такими показниками методик: 1) додатні зі шкалами МШР: з показником стрімкості (СтР) ухвалення рішень (на 1% рівні значимості); з показниками авантюрності (АвР), асертивності (АсР) і самостійності (НЗР) на 5% рівні значимості; 2) додатні з показниками вольових властивостей особистості: ініціативністю (Інц), рішучістю (Ршт), наполегливістю (Нпл), енергійністю (Енр), уважністю (Внм) і загальним показником (ЗВЯ) волі на 1% рівні значимості; 3) додатні взаємозв'язки з показниками схильності особистості до ризику: емоційним (ЕКР), контрольно-регулятивним компонентом (КрКр) і загальним показником (КОР) схильності особистості до ризику (на 1% рівні значимості, відповідно); 4) з якісними характеристиками асертивності: афективним компонентом (Аас), контрольно-регулятивним (Рас) і загальним показником асертивності (ОПас) особистості (на 1% рівні значимості); 5) з показниками рішимої особистості (за методикою ДДР): ризикованістю (RkR), асертивністю (AsR) і незалежністю (IR) в ухваленні рішення (на 5% і 1% рівні значимості).

Закономірними є від'ємні зв'язки *цільового настрою* (TD-) з такими показниками: 1) з показником шкали докладності (Оср) рішимої на 5% рівні значимості; 2) з показником рефлексивності (Рфл) особистості на 1% рівні значимості; 3) з показником догматичності (StR-) у прийнятті рішень особистістю на 1% рівні значимості; 4) з показником імпульсивності (Імп) особистості на 1% рівні значимості; 5) з показником толерантного відношення (ТнС) до невизначеності ситуації (на 5% рівні значимості).

Така поляризація й високий рівень значимості виділених зв'язків дозволяють припустити особливе значення стрімкості в прийнятті рішень особистістю. Її значення – унікальна роль активатора поведінки та діяльності. Не розглядаючи тенденції

взаємозв'язку показників (вони не наведені в таб. 1) можна затвердити, що стрімкість по силі й спрямованості проявляється не тільки в поведінкових характеристиках, що супроводжують вибір або ухвалення рішення особистістю. Вона, як компонент інтегральної властивості особистості, бере участь у всіх формах і проявах активності, орієнтуючи особистість на досягнення поставленої мети.

Принципово інше значення в ситуації вибору професії відіграє *докладність* (ThR) як компонента рішимості особистості. Виділені додатні значущі взаємозв'язки *докладності* (ThR+) з такими показниками: 1) за методикою МШР: далекоглядністю (ДвР), рефлексивністю (РфР), передбачливістю (Осп), незалежністю (НзР) у прийнятті рішень (на 1% рівні значущості); 2) з показниками відповідальності (Вдк) і цілеспрямованості (Цлс) особистості (на 1% і 5% рівні); 3) з рефлексивністю (РфР) (на 1% рівні значущості). Усі позитивні зв'язки з докладністю утворюють взаємозалежний комплекс – один з компонентів рішимості – «Мудрість».

Виділені статистично значущі від'ємні взаємозв'язки *докладності* (ThR+) з такими показниками: 1) зі спонтанністю (Спр) у прийнятті розв'язків (на 5% рівні значимості); 2) з енергійністю (Енр) особистості (на 5% рівні значимості); 3) з когнітивно-значеннєвим (ККР) і контрольно-регулятивним (Кркр) компонентами схильності особистості до ризику на 1% і 5% рівнях значущості; 4) з ризикованістю (РкР), толерантністю до вибору в прийнятті рішень (ТлР), авантюрістю (АвР) особистості на 1% і 5% рівнях значущості; 5) з усіма показниками авантюристичності особистості (на 1% і 5% рівнях значущості); 6) з показником толерантного відношення до складних завдань (ТсЗ), (на 5% рівні значущості). Однією з наочних причин виразності від'ємних взаємозв'язків є своєрідність розглянутого показника докладності. Докладність (ThR) у структурі показників рішимості особистості припускає не тільки продумування послідовності кроків до досягнення мети, але й відбиває прагматичність вибору, облік «за» і «проти» того або іншого оцінюваного варіанта рішення.

Особливу позицію в структурі рішимості займає *гнучкість* прийняття рішень. Виділені позитивні значущі взаємозв'язки *гнучкості* (StR-) з такими показниками: 1) зі шкалою стрімкості (СТР) на рівні значущості 5%; 2) з ініціативністю (Інц), рішучі-

стю (Ршт) і наполегливістю (Нпл) волі (на 5% і 1% рівнях значущості); 3) з усіма показниками схильності особистості до ризику (ЕКР, ККР, Кркр, КОР) і авантюрності (Авек, Авко, Авро, Авоб) (на 5% і 1% рівнях значущості); 4) цільовий настрій (ТD), ризикованість (RkR) і толерантність до невизначеності (ТnR) у прийнятті рішень (на 5% рівні значущості, відповідно). Значущі від'ємні взаємозв'язки *гнучкості* (StR-) отримані з показниками догматичності рішимості (ДгР) і толерантності до новизни (ТnП) ситуацій вибору й прийняття рішень на 1% і 5% рівнях значущості.

Результати якісного аналізу.

Отримані кореляційні залежності не тільки дають необхідні відомості для розуміння стійких груп показників, що характеризують домінування одного з показників рішимості, але й можливість більш повно розкрити їхню психологічну природу. Більш детальну картину представляється можливим отримати за допомогою якісного аналізу досліджуваних показників рішучості і їх порівняння між собою (рис. 1-3). Для досягнення цієї мети нами були використані метод «асів» і метод «профілів» [4]. Для цієї мети у вибірці випробуваних за допомогою методу «асів» було виділено три групи, що відрізняються виразністю показників рішимості особистості: стрімкістю (група Ст, 5 осіб), докладністю (група Про, 7 осіб) і гнучкістю (група Гб, 5 осіб).

Розглянемо більш детально профілі психологічних властивостей у групах певних показників, що відрізняються домінуванням показників рішимості за методикою М. Чумакова [1]. На рис. 1 представлені профілі вольових властивостей особистості в групах осіб з домінуванням цільового настрою, докладності і гнучкості.

Аналіз профілів вольових властивостей особистості показав, що для кожної із груп (ТD+, ThR+, StR-) профіль має свою форму. Так для групи с домінуванням *цільового настрою* (ТD+) характерні високі значення ініціативності (Інц+), рішучості (Ршт+), наполегливості (Нпл+), уважності (Внм+) і цілеспрямованості (Цлс+). Актуалізація властивості волі, уважності (Внм), забезпечує додатковий контроль над можливою проявою помилок в прийнятті стрімких рішень. У групі с домінування *докладності* (ThR+) найбільшу виразність одержали показники відповідальності (Вдп+), самостійності (Сам+), витримки (Втк+), уважності (Внм+) і цілеспрямованості (Цлс+). Вольове

зусилля спрямоване на підтримку власної активності (Нпл+) і зосередження на глибокому аналізі ситуації вибору, оцінюванні варіантів та їх наслідків.

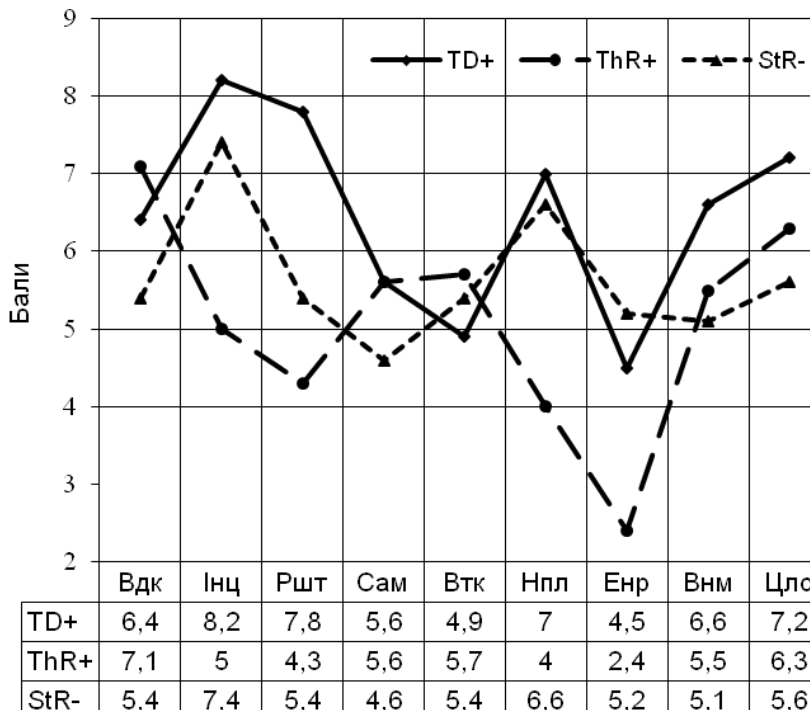

Рис. 1. Профілі вольових властивостей особистості в групах показників, що відрізняються домінуванням рішимості (TD+, ThR+, StR-).

Профіль вольових властивостей представників групи с домінуванням *гнучкості* (StR-) відрізняється домінуванням двох властивостей – ініціативності (Інц+) і наполегливості (Нпл+) при майже рівних по величині інших властивостей волі. Готовність переглянути зроблений вибір, відмовитися від можливого рішення при прогнозуванні можливих труднощів, змінити стратегію й тактики ухвалення рішення викликають у групі з домінуванням гнучкості (StR-) необхідність підтримувати високий рівень активності прояву всіх вольових властивостей,

які використовуються.

Дійсно, виділені в кореляційному аналізі тенденції, одержали підтвердження й у якісному аналізі. Приведемо фрагменти психологічних портретів осіб, що відрізняються виділеними показниками рішимості.

Аналіз отриманих результатів показав, що особи з домінуванням *цільового настрою* (TD+) не губляться в ситуації невизначеності, проявляють ініціативу й наполегливість, завзято прямують до своєї мети, готові відстоювати свої позиції й переконувати в цьому інших. Дуже добре почувають наближення змін у ситуації. В ризикованих ситуаціях поводяться впевнено й спокійно, не позбавлені авантюристичності, при цьому їхні рішення відрізняються вираженою раціональністю. Зосереджені на поставленій меті, не сприйнятливі до чужого впливу. Представники даної групи навчаються *професії електромеханіка на водному транспорті*.

В осіб з домінуванням *докладності* (ThR+) значення показника раціональності при прийнятті рішень виражене вище, чим в інших групах, що допомагає їм уникати вибору невірних, непродуктивних і неефективних рішень. Вони приділяють велику увагу пошуку повної інформації при ухваленні рішення, контролю процесу вибору й самоконтролю, здатні ретельно обмірковувати свої рішення, прогнозувати наслідки своїх вчинків. Представники цієї групи не схильні до ризику й авантюризму, їх відрізняє й низька виразність готовності до ризику. Представники даної групи навчаються *професії економіста підприємств*.

Представників групи з домінуванням *гнучкості* (StR-) характеризує висока толерантність до невизначеності ситуації, здатність до зміни програми власних дій з появою нових вимог ситуації вибору. Разом з тим, особлива роль гнучкості в прийнятті рішень полягає у високій енергійності, готовності до ризику, до асертивних дій при будь-яких змінах у зовнішньому середовищі. Наявність і органічна комбінація таких якостей як раціональність і висока готовність до ризику приводять не тільки до зовні спостережуваного швидкого прийняття рішень, але й до можливості знизити несприятливі наслідки ймовірних помилок, до організації більш пластичної, продуманої інформаційної підготовки, проробленню можливих альтернативних варіантів вибору,

швидких дій по їхній корекції в ході реалізації. Представники даної групи навчаються *професії менеджера*.

Таким чином, порівняльний аналіз груп з домінуванням різних показників рішимості (TD+, ThR+, StR–) виявив дві закономірності. Перша підтверджує припущення про те, що для осіб з домінуванням певного показника рішимості притаманний унікальний профіль індивідуально-психологічних властивостей особистості, який вплинув на вибір професії. Наявність настільки виражених і одмінних друг від друга профілів підтверджує також можливість використання показників рішимості як підстави в типології стилів особистості, що ухвалює рішення.

Висновки із проведеного дослідження:

1. Стиль, як прояв комбінації стильових характеристик особистості, що ухвалює рішення, є типовим, стійким реагуванням індивіда на певну життєву ситуацію, адекватну умовам вибору, ухвалення й прийняття рішень. Провідної стилеформуючої характеристикою особистості, що ухвалює рішення, є рішимість.

2. Рішимість є інтегральною характеристикою особистості, яка відбиває здатність сміло й незалежно ухвалювати зрілі життєві рішення, вибірково використовуючи при цьому властивості особистості (як ресурси особистості), насамперед, в ситуації вибору професії.

3. Різні комбінації показників рішимості, «стиль вибору», утворюють цілісну багатомірну структуру обмеженого безлічі взаємозалежних і взаємодіючих властивостей особистості й відбивають специфіку прийняття рішень особистістю. Структури компонентів рішимості, що детермінують вибір професії, мають якісну своєрідність і різняться в стилі по ступеню їх організованості.

Література

1. Санников А. И. *Психология жизненного выбора личности* : [Монография]. Одесса : Изд-во ВМВ, 2015. 440 с.

2. Санніков О. І. Від стилю прийняття рішень до стильових характеристик особистості: генеза уявлень. *Вісник післядипломної освіти : збірник наукових праць*. Вип. 3(32) / НАПН України, Ун-т менедж. освіти. К. : АТОПОЛ ГРУП, 2017. С. 98-115.

3. Санникова О. П. *Эмоциональность в структуре личности* : [Монография]. Одесса : Хорс, 1995. 334 с.

4. Sannikov A. I. Components of decision-making style: the personal approach. *Scientific enquiry in the contemporary world: theoretical basics and innovative approach*. Vol. 2. CA, USA: B&M Publishing, 2014. Pp. 176-182.

5. Sannikov A. I. Individual psychological qualities of a personality and of decision-making style. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, III (22), Issue: 45. Budapest, 2015. Pp. 75-78.